

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien osittain aikaistetusta indeksikorotuksesta vuonna 2013

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien korottamisesta 0,7 prosentilla vuoden 2013 indeksikorotuksen lisäksi. Korotus tehtäisiin korottamalla vuoden 2013 indeksipistelukua 0,7 prosentilla. Korotuksen arvioidaan vastaavan arvonlisäverokannan nousun vaikutusta elinkustannusindeksiin. Korotus tehtäisiin kansaneläkkeisiin, toi-

meentulotukeen ja eräisiin muihin kansaneläkeindeksin kehitykseen sidottuihin perusturvaetuuksiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
Kansaneläkeindeksi.....	3
Kansaneläkeindeksiin sidotut etuudet.....	3
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	4
2.1 Tavoitteet	4
2.2 Keskeiset ehdotukset	4
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	5
Vaikutukset valtion talouteen	5
Vaikutukset etuuden määrään	5
Vaikutukset toimeenpanoon.....	5
4 ASIAN VALMISTELU	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7
1 LAKI ERÄIDEN KANSANELÄKEINDEKSIIN SIDOTTUJEN ETUUKSIEN OSITTAIN AIKAISTETUSTA INDEKSIKOROTUKSESTA VUONNA 2013	7
2 VOIMAANTULO	7
LAKIEHDOTUS.....	8
eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien osittain aikaistetusta indeksikorotuksesta vuonna 2013	8

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Kansaneläkeindeksi

Lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkejärjestelmästä ja kansaneläkejärjestelmästä, joita täydentää 1 päivänä maaliskuuta 2011 voimaan tullut laki takuueläkkeestä (703/2010). Takuueläkkeen tavoitteena on turvata Suomessa asuvan henkilön vähimmäistoimeentulo maksamalla hänelle takuueläkettä tilanteessa, jossa hänen muut eläkkeensä eivät riitä kohtuulliseen toimeentuloon. Kansaneläkkeiden ja takuueläkkeen määrää tarkistetaan vuosittain ottamalla huomioon vuoden aikana tapahtunut hintatason muutos. Kansaneläkkeiden ja takuueläkkeen indeksitarkistuksella turvataan eläkkeen ostovoiman säilyminen.

Kansaneläkkeiden indeksitarkistuksesta säädetään kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001; indeksilaki). Indeksilain mukaan kansaneläkelain mukaiset etuudet ja niiden määräytymisperusteet sidotaan hintatason muutoksiin. Kansaneläkeindeksin pisteluku määrätään vuosittain vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien eli heinäsyyskuun elinkustannusindeksin pistelukujen keskiarvon perusteella. Tämä keskiarvo jaetaan indeksilaissa säädetyllä luvulla 1,16. Luvulla 1,16 otetaan huomioon 1990-luvulla tehdyt poikkeukset indeksitarkistuksiin ja se, että elinkustannusindeksin lokakuun 1951 pisteluvun 100 pohjalta haluttiin määritellä nykyisen kansaneläkelain voimaantuloajankohdan eli tammikuun 1 päivän 1957 pisteluvuksi myös 100.

Kansaneläkelaitoksen tulee indeksilain mukaan vahvistaa seuraavan kalenterivuoden kansaneläkeindeksin pisteluku viimeistään lokakuun loppuun mennessä. Kansaneläkeindeksi on käytännössä vahvistettu lokakuun puolivälissä sen jälkeen, kun syyskuun elinkustannusindeksi on julkistettu.

Indeksilain mukaan kansaneläkelaiissa olevat rahamäärät tarkistetaan siinä suhteessa kuin kansaneläkeindeksin pisteluku on muut-

tunut siitä indeksin pisteluvusta, jonka mukaisesti nämä rahamäärät on määritelty kansaneläkelaiissa. Maksussa olevat kansaneläkkeet tarkistetaan vastaavasti siinä suhteessa, kuin kansaneläkeindeksin pisteluku on muutunut eläkettä määrättäessä voimassa olleesta pisteluvusta. Eri etuuslakeihin on otettu erikseen säännös siitä, että laissa olevia rahamääriä tarkistetaan siten kuin indeksilaissa säädetään tai että etuuden määrä määräytyy kansaneläkkeen määrän perusteella.

Kansaneläkeindeksiin sidotut etuudet

Kansaneläkelaiissa tarkoitettuja kansaneläkkeitä (vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke), perhe-eläkkeitä (lesken- ja lapseneläke) ja kansaneläkkeen lapsikorotusta tarkistetaan vuosittain tammikuun alussa kansaneläkeindeksillä. Myös kansaneläkelain voimaantulon jälkeen annetun lain (569/2007) mukaiset eläkkeet, takuueläkkeestä annetun lain mukainen takuueläke, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukaiset vammaiseturuudet, rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukainen rintamalisä ja ylimääräinen rintamalisä sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukainen rintamalisä tarkistetaan kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti.

Kansaneläkeindeksin muutosten perusteella tehdään indeksitarkistus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan, muutosturvallisuuden, ansiopäivärahan peruspäivärahan suuruuden perusosan sekä työmarkkinatuen, työmarkkinatuen korotusosan ja lapsikorotuksen määrään. Työttömyysturvan koulutusetuuksien sekä vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen suuruus on sidottu työttömyyspäivärahan määrään. Lisäksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukainen työllistämistuen perustuki on peruspäivärahan suuruinen. Aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukainen aikuiskoulutus-

tuen perusosa tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä ja yrittäjän aikuiskoulutustuki on aikuiskoulutustuen perusosan suuruinen.

Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotuen perusosan määrää tarkistetaan kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti. Kansaneläkkeen määrään sidottuja etuuksia ovat sotilasavustuslain (781/1993) mukainen sotilasavustuksen perusavustus sekä maatalousyrittäjän luopumistuesta annetun lain (1293/1994) ja maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukainen luopumistuen täydennysosa. Niiden määriä tarkistetaan kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti.

Eläkkeensaajalle maksettavan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaisen asumistuen määrää ei tarkisteta kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti, mutta osa asumistuen määräytymisperusteista, kuten asumiskustannusten omavastuut sekä tulo- ja omaisuusrajat, tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksin pisteluvun muutoksen mukaisesti. Sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisen lääkekorvauksen vuotuisen omavastuun määrä on sidottu kansaneläkeindeksiin samoin kuin sairauspäivärahan vähimmäismäärä, vanhempainpäivärahan vähimmäismäärä ja erityishoitorahan vähimmäismäärä. Myös Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukainen työtulojen yhteensovituksessa sovellettava tuloraja on sidottu kansaneläkeindeksiin ja kuntoutusrahan vähimmäismäärä on kansaneläkeindeksiin sidotun sairauspäivärahan vähimmäismäärän suuruinen.

Lapsilisälain (796/1992) mukainen lapsilisä sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaiset kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hoitoraha ja hoitolisä sekä osittainen hoitoraha on sidottu kansaneläkeindeksiin. Sen sijaan edellä tarkoitettussa laissa olevat tulorajat eivät ole sidottuja kansaneläkeindeksiin.

Oikeusministeriö tarkistaa asetuksella vuosittain ulosottokaassa (705/2007) säädetyn ulosotossa sovellettavan velallisen suojaosuuden määrän sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993) tarkoitettua velallisen lisäsuoritusvelvollisuuden

perusteena olevan rahamäärän siten kuin indeksi-laissa säädetään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisen maksukaton rahamäärää sekä omaishoitajan vapaan ajalta annettavia palveluja koskevaa maksun enimmäismäärää tarkistetaan joka toinen vuosi kansaneläkeindeksin muutoksen mukaisesti. Vastaavalla tavalla tarkistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa asetuksessa (912/1992) olevia rahamääriä.

Tuloverolaissa (1535/1992) säädetyn valtionverotuksen sekä kunnallisverotuksen täyden eläketulovähennyksen määrä määritellään yksinäiselle henkilölle maksettavan täyden kansaneläkkeen määrän perusteella.

Vuoden 2013 loppuun asti voimassa olevan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpuolun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaiset ansaintarajan rahamäärät on sidottu kansaneläkeindeksiin.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on tehdä eräisiin kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin 0,7 prosentin korotus normaalin indeksitarvikkeen lisäksi pienituloisten ostovoiman tukemiseksi. Arvonlisäverokantaa on tarkoitus korottaa yhdellä prosenttiyksiköllä vuoden 2013 alusta. Nyt ehdotettavan korotuksen arvioidaan vastaavan arvonlisäverokannan nousun vaikutusta elinkustannusindeksiin ja korotus olisi voimassa vuoden 2013 ajan.

2.2 Keskeiset ehdotukset

Ehdotettava korotus tehtäisiin tiettyihin kansaneläkeindeksin kehitykseen sidottuihin perusturvaetuuksiin ja rahamääriin. Korotus toteutettaisiin korottamalla vuoden 2013 alusta voimaan tulevaa kansaneläkeindeksipistelukua 0,7 prosenttia ja korotus olisi voimassa vuoden 2013 ajan.

Ehdotettava korotus koskisi tiettyjä kansaneläkeindeksiin sidottuja perusturvaetuksia ja rahamääriä. Pienituloisten ostovoiman

parantamiseksi korotus ehdotetaan tehtäväksi kansaneläkelaisissa, kansaneläkelain voimaantulolaissa ja takuueläkkeestä annetussa laissa säädettyihin etuuksiin ja rahamääriin. Näitä etuuksia ovat kansaneläkkeet (vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke), perhe-eläkkeet (lesken- ja lapseneläke), työttömyyseläke ja lapsikorotus sekä takuueläke. Korotus ehdotetaan tehtäväksi myös vammaisetuslain mukaisesti etuuksiin eli alle 16 vuotiaan ja 16 vuotta täyttäneen perusvammatukseen, korotettuun vammaistukseen ja ylipäätän vammaistukseen sekä eläkettä saavan perushoitotukseen, korotettuun hoitotukseen, ylipäätän hoitotukseen ja veteraanilisään. Myös maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaiseen luopumistuen täydennysosaan ehdotetaan tehtäväksi korotus.

Lisäksi korotus ehdotetaan tehtäväksi rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaisen rintamalisän ja sotilasavustuslain mukaisen sotilasavustuksen perusavustukseen, samoin ylimääräisen rintamalisän määräytymistä koskeviin rahamääriin. Samoin sairausvakuutuslain mukaisesti sairaus- ja vanhempainpäivärahojen sekä erityishoitorahan vähimmäismääriin tehtäisiin mainittu korotus. Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisen kuntoutusrahan vähimmäismäärä on sairauspäivärahan vähimmäismäärän suuruinen, jolloin kuntoutusrahan vähimmäismäärään tulisi korotus.

Myös työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan, muutosturvallisän, työmarkkinatuen, työmarkkinatuen korotusosan ja lapsikorotuksen määrän sekä peruspäivärahan määrään sidottujen etuuksien määriin ehdotetaan tehtäväksi korotus, samoin toimeentulotuesta annetun lain mukaisen toimeentulotuen perusosan määrään. Myös vuorotteluvapaalain mukaiseen vuorottelukorvaukseen ja julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain mukaiseen työllistämistuen perustukseen tehtäisiin mainittu korotus. Aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaiseen aikuiskoulutustuen perusosaan ja perusosan suuruiseen yrittäjän aikuiskoulutustukseen tehtäisiin myös korotus.

Ehdotettava indeksipisteluvun korotus nostaisi myös tuloverolaissa määritellyn täyden eläketulovähennyksen määrää.

Muita kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia ja rahamääriä tarkistettaisiin korottamattomalla indeksipisteluvulla vuoden 2013 alusta. Nyt ehdotettu korotus ei koskisi työeläkeindeksiin sidottuja etuuksia. Esimerkiksi eläkkeensaajan asumistukeen, lapsilisään, kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hoitorahaan ja hoitolisään sekä osittaiseen hoitorahaan ei tehtäisi korotusta. Lapsilisän osalta indeksikorotukset on tarkoitus jättää tekemättä vuosina 2013—2015. Siitä säädetäisiin erikseen annettavalla hallituksen esityksellä.

3 Esityksen vaikutukset

Vaikutukset valtion talouteen

Korotuksen arvioidaan kasvattavan valtion vuoden 2013 menoja noin 45 miljoonalla eurolla ja lisäksi kuntien rahoittamaa osuutta toimeentulotuesta ja työmarkkinatuesta yhteensä noin 5 miljoonaa euroa.

Vaikutukset etuuden määrään

Täyttä kansaneläkettä saava henkilö saisi vuonna 2013 arvion mukaan 4,28 euroa enemmän eläkettä kuukaudessa kuin ilman korotusta eli 628,08 euroa kuukaudessa. Täysimääräistä takuueläkettä saavan arvioidaan saavan kuukaudessa 5,02 euroa enemmän eläkettä eli 736,54 euroa kuukaudessa ja työttömyysturvan peruspäivärahan saajan 0,22 euroa päivässä enemmän eli 32,36 euroa peruspäivärahaa ja siihen sidottuja etuuksia. Sairausvakuutuksen vähimmäismääräiset päivärahat nousisivat korotuksen johdosta 0,16 euroa päivää kohti eli 23,70 euroon. Jos henkilö saa kansaneläkettä ja takuueläkettä varhennettuna tai kansaneläkettä suhteutettuna, korotus on edellä mainittua pienempi.

Vaikutukset toimeenpanoon

Ehdotettu korotus toteutettaisiin normaalin indeksitarkistuksen yhteydessä, joten se ei aiheuttaisi ylimääräisiä toimeenpanokustannuksia.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Esityksestä on kuultu valtiovarainministeriötä, oikeusministeriötä, Maatalousyrittäjien eläkelaitosta, Suomen Kuntaliitto ry:tä ja Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:tä. Esityksestä on pyydetty lausuntoja Työ- ja elinkeinoministeriöltä, Kansaneläkelaitokselta, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ry:ltä,

Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Akava ry:ltä, Suomen yrittäjät ry:ltä ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä. Pääosa lausunnonantajista kannatti esitystä. Esitystä vastusti Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry ja Suomen yrittäjät ry. Kumpikaan edellä mainituista ei pitänyt ylimääräistä indeksikorotusta perusteltuna tämänhetkisessä valtion talouden tilanteessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Laki eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien osittain aikaistetusta indeksikorotuksesta vuonna 2013

1 §. Vuoden 2013 indeksitarkistuksen lisäksi tehtävä korotus. Pykälässä säädettäisiin korotuksesta eräisiin kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin ja rahamääriin vuonna 2013. Normaalin kansaneläkeindeksitarkistuksen lisäksi tuleva korotus koskisi vuotta 2013. Tämän lain 2 §:ssä tarkoitettuja etuuksia ja rahamääriä tarkistettaisiin normaalin indeksilain lisäksi siten, että vuoden 2013 kansaneläkeindeksin pistelukua korotettaisiin 0,7 prosentilla.

2 §. Korotettavat etuudet. Pykälässä säädettäisiin ne etuudet ja rahamäärät, joihin korotus tehtäisiin. Muut kansaneläkeindeksiin sidotut etuudet ja rahamäärät, joita ei mainita

tässä pykälässä, tarkistettaisiin normaalisti indeksilain mukaisesti vuoden 2013 alusta.

3 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Laki esitetään tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Osittain aikaistetusta indeksikorotuksesta tulisi tiedottaa hyvissä ajoin etukäteen etuudensaajille.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien osittain aikaistetusta indeksikorotuksesta vuonna 2013

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Vuoden 2013 indeksitarkistuksen lisäksi tehtävä korotus

Sen estämättä, mitä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään, vuoden 2013 indeksitarkistuksen lisäksi korotetaan 2 §:ssä mainittuja etuuksia siten, että kansaneläkeindeksistä annetun lain mukaisesti vuodelle 2013 vahvistettua indeksipistelukua korotetaan 0,7 prosentilla. Korotus tehdään 1 päivänä tammikuuta 2013 ja se on voimassa vuoden 2013 loppuun.

2 §

Korotettavat etuudet

Korotus tehdään seuraaviin kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin ja rahamääriin:

1) kansaneläkelain (568/2007), kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain

(569/2007) ja takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaiset etuudet ja rahamäärät;

2) vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukaiset vammaisetuudet;

3) rintamasotilaseläkelain (119/1977) ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaiset etuudet ja rahamäärät;

4) sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisten sairaus- ja vanhempainpäivärahojen sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaisen kuntoutusrahan vähimmäismäärä;

5) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan, muutosturvalisän, työmarkkinatuen, työmarkkinatuen korotusosan ja lapsikorotuksen määrä sekä peruspäivärahan määrään sidottujen etuuksien määrät;

6) sotilasavustuslain (781/1993) mukainen perusavustus;

7) maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaisen luopumistuen täydennysosa;

8) aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukainen aikuiskoulutustuen perusosa;

9) toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisen toimeentulotuen perusosa.

3 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 2012

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Paula Risikko*